

## **Vabariigi Valitsuse määruse „Toote turule laskmise kitsendustest ja turujärelevalve käigus kogutud teabest Euroopa Komisjoni teavitamise kord“ eelnõu seletuskiri**

### **1) Sissejuhatus**

#### **1.1. Sisukokkuvõte**

Eelnõu on vajalik, et määrata selgelt, kes Eestis täidab Euroopa Liidu nõuete kohast kohustust teavitada Euroopa Komisjoni väga ohtlikest toodetest. Eelnõuga sätestatakse, et riiklikuks kontaktpunktiks on Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, ning kirjeldab, kuidas teised turujärelevalveasutused tema kaudu infot Euroopa Liitu edastavad.

Kehtiv teavitamiskord tugineb 2010. aasta valitsuse määrusele, mille sisu põhineb suures osas tänaseks kehtivuse kaotanud Euroopa Liidu üldise tooteohutuse direktiivil<sup>1</sup>, mis on asendatud Euroopa Liidu üldise tooteohutuse määruse<sup>2</sup> ja selle alamaktidega<sup>3</sup>. Seetõttu on vaja valitsuse määrus kehtetuks tunnistada ja uue määrusega reguleerida vaid need aspektid, mida Euroopa Liidu õigus ei käsitle – eelkõige riigisisene teavitamiskord: kes, keda ja kuidas teavitab.

Teavitamine toimub Euroopa Liidu toiduks mittekasutatavate ohtlike toodete kiirhoiatussüsteemi kaudu, mille nimi on Safety Gate. Safety Gate hõlmab nii tarbekaupu kui ka professionaalidele mõeldud tooteid, välja arvatud toit, ravimid, meditsiiniseadmed jne, ning võimaldab liikmesriikidel kiiresti teavitada väga ohtlikest toodetest. Väga ohtlik toode on toode, mis kätkeb tõsist riski, mis nõuab toote tavapärasest ja eeldatavast kasutusest arvesse võttes turujärelevalveasutuste kiiret sekkumist, sealhulgas siis, kui riski avaldumise mõju ei ole otsene<sup>4</sup>. Teavitamine on oluline, sest kui mõnes Euroopa Liidu riigis leitakse väga ohtlik toode, saavad sellest kiiresti teada ka teised. Nii saab iga riik vajadusel kiiresti tegutseda, et kaitsta oma inimesi. Mida kiiremini ja täpsemalt info liigub, seda paremini saab neid tooteid turult eemaldada.

Kuna määrus reguleerib riigiasutuste omavahelist teabevahetust, ei mõjuta see otseselt ettevõtjaid. Küll aga on olemas kaudne mõju: tarbijad ja ettevõtjad võivad sellest, et turg muutub turvalisemaks ja ausamaks – väga ohtlikud tooted eemaldatakse kiiremini ning ebaaus konkurents väheneb. Mõju riigiasutustele on väike, sest määrus põhineb peamiselt kehtival praktilisel. Ka praegu täidab riikliku kontaktpunkti rolli Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, kuna väga ohtlikest toodetest teatatakse nende kaudu.

<sup>1</sup> Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/95/EÜ üldise tooteohutuse kohta (EÜT L 11, 15.01.2002, lk 4–17).

<sup>2</sup> Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2023/988, milles käsitletakse üldist tooteohutust ja millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1025/2012 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2020/1828 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/95/EÜ ja nõukogu direktiiv 87/357/EMÜ (ELT L 135, 23.05.2023, lk 1–51).

<sup>3</sup> Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2024/2639, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/988 rakenduseeskirjad kiirhoiatussüsteemi Safety Gate ühtsete riiklike kontaktpunktide rollide ja ülesannete osas (ELT L, 2024/2639, 10.10.2024); komisjoni delegeeritud määrus 2024/3173, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2023/988 seoses kiirhoiatussüsteemile Safety Gate juurdepääsu, selle toimimise, sellesse süsteemi sisestatava teabe, teadetele esitatavate nõuete ja riskitaseme hindamise kriteeriumidega (ELT L, 2024/3173, 13.12.2024).

<sup>4</sup> Üldise tooteohutuse määruse (EL) 2023/988 artikli 3 punkt 5; turujärelevalve määruse (EL) 2019/1020 artikli 3 punkt 19. Vt täpsemalt selgitusi terminite „väga ohtlik toode“ ja „ohtlik toode“ kohta seletuskirja punktis 4 (eelnõu terminoloogia).

## 1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettevõtluskeskkonna ja tööstuse osakonna toote ohutuse nõunik Risto Jõgi ([risto.jogi@mkm.ee](mailto:risto.jogi@mkm.ee)). Eelnõu ja seletuskirja on keeleteoimetanud Justiits- ja Digiministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Mari Koik ([mari.koik@justdigi.ee](mailto:mari.koik@justdigi.ee)). Eelnõu juriidilist kvaliteeti kontrollis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Ragnar Kass ([ragnar.kass@mkm.ee](mailto:ragnar.kass@mkm.ee)).

## 1.3. Märkused

Eelnõu on seotud 21.03.2025 jõustunud toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (533 SE)<sup>5</sup> punktiga 21, millega muudetakse ohtlikest toodetest teavitamise sätteid seoses üldise tooteohutuse direktiivi (EL) 2001/95/EÜ asendamisega üldise tooteohutuse määrusega (EL) 2023/988.

Eelnõu on seotud järgmiste Eesti õigusaktidega:

- 1) toote nõuetele vastavuse seadus (RT I, 11.03.2025, 3);
- 2) Vabariigi Valitsuse 26. augusti 2010. a määrus nr 122 „Toote turule laskmise kitsendustest Euroopa Komisjoni teavitamise kord“ (RT I, 10.04.2019, 15).

Eelnõu on seotud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2023/988, milles käsitletakse üldist tooteohutust ja millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1025/2012 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2020/1828 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/95/EÜ ja nõukogu direktiiv 87/357/EMÜ (ELT L 135, 23.05.2023, lk 1–51);
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2019/1020 turujärelevalve ja toodete vastavuse kohta ning millega muudetakse direktiivi 2004/42/EÜ ja määruseid (EÜ) nr 765/2008 ja (EL) nr 305/2011 (ELT L 169, 25.06.2019, lk 1–44);
- 3) komisjoni rakendusmäärus (EL) 2024/2639, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/988 rakenduseeskirjad kiirhoiatussüsteemi Safety Gate ühtsete riiklike kontaktpunktide rollide ja ülesannete osas (ELT L, 2024/2639, 10.10.2024);
- 4) komisjoni delegeeritud määrus 2024/3173, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2023/988 seoses kiirhoiatussüsteemile Safety Gate juurdepääsu, selle toimimise, sellesse süsteemi sisestatava teabe, teadetele esitatavate nõuete ja riskitaseme hindamise kriteeriumidega (ELT L, 2024/3173, 13.12.2024).

Eelnõukohane määrus on kavandatud jõustuma üldises korras.

## 2) Määruse eesmärk

### 2.1. Eelnõu vajalikkus ja eesmärk

Eelnõu eesmärk on tagada Euroopa Liidu üldise tooteohutuse määruse (EL) 2023/988 artikli 25 lõikest 2 ja artiklist 26 tulenevate kohustuste tõhus ja ühtne täitmine Eestis. Selleks määratakse

---

<sup>5</sup> Toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (533 SE)

kindlaks riiklik kontaktpunkt Eestis, kelle ülesanne on koordineerida väga ohtlike toodete kohta teabe edastamist Euroopa Liidu (EL) kiirhoiatussüsteemi Safety Gate kaudu. Kontaktpunkti roll on muu hulgas kontrollida turujärelevalveasutustelt saadud teadete täielikkust ning esitada saadude teave Euroopa Komisjonile, kes omakorda lisab teabe ELi kiirhoiatussüsteemi.

Lisaks aitab eelnõu rakendada komisjoni rakendusmäärust (EL) 2024/3173, mis sätestab üksikasjalikud nõuded ELi kiirhoiatussüsteemi Safety Gate kaudu edastatavale teabele. Eesmärk on tagada, et kõik väga ohtlikke tooteid puudutavad teated oleksid piisavalt üksikasjalikud ja võrreldavad, võimaldades teistel liikmesriikidel võtta vajadusel kiireid ja asjakohaseid meetmeid.

## **2.2. Senine õiguslik regulatsioon ja selle rakendamise praktika**

Eestis on toote turule laskmise piirangutest Euroopa Komisjoni teavitamise kord kehtestatud Vabariigi Valitsuse 26. augusti 2010. a määrusega nr 122, mis tugineb toote nõuetele vastavuse seaduse § 57 lõikele 4. Valitsuse määrus sätestab, kuidas ja millal tuleb Euroopa Komisjoni teavitada juhtudest, kus turujärelevalveasutus rakendab või kavatseb rakendada meetmeid, mis piiravad toote turule laskmist või kasutamist.

Teavitamise eest vastutab keskse asutusena Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, kes edastab teabe Euroopa Komisjonile, sealhulgas kiirhoiatussüsteemi Safety Gate (endine RAPEX) kaudu, kui tegemist on tõsise riskiga. Teised turujärelevalveasutused on kohustatud Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametit viivitamata teavitama ohtlikest toodetest ja rakendatud meetmetest. Kõigil Eesti turujärelevalveasutustel on olemas ligipääs süsteemile Safety Gate.

Kehtivas korras on sätestatud, et Euroopa Komisjoni teavitamisel tuleb lähtuda ELi üldise tooteohutuse direktiivi (EL) 2001/95/EÜ II lisa punktis 8 toodud suunistest ning komisjoni rakendusotsusest (EL) 2019/417. Need õigusaktid kaotasid kehtivuse 12.12.2024, kui jõustus ELi üldist tooteohutust käsitlev määrus (EL) 2023/988, mis asendab varasema direktiivipõhise regulatsiooni.

Praktikas on teavitamisprotsess Eestis kujunenud selliseks, et uued teated esitatakse Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti kaudu. Järelteadete osas jälgib iga turujärelevalveasutus iseseisvalt kiirhoiatussüsteemi Safety Gate kaudu teiste liikmesriikide teateid ning reageerib vastavalt. Eesti on vahemikus 2022–2024 teinud keskmiselt 124 teadet aastas: 17 uut teadet ning 107 järelteadet.<sup>6</sup> Arvestades seda, et ainuüksi 2024. aastal esitati kiirhoiatussüsteemi Safety Gate kaudu üle Euroopa ühtekokku 4137 teadet, mis kõik nõuavad järelteateid, on Eesti teadete arv üpris väike. Samas on järelteadete üldarv väike ka teistes liikmesriikides.<sup>7</sup>

## **2.3. Valitud õiguslikud, majanduslikud ja halduslikud lahendused**

Vabariigi Valitsuse määruse andmise volitus tuleneb toote nõuetele vastavuse seaduse § 57 lõikest 4. Eelnõukohane määrus reguleerib riigikorralduslikke aspekte, täpsustades ELi õigusest tulenevate kohustuste täitmist riigiasutuste tasandil.

---

<sup>6</sup> Süsteemi Safety Gate statistikaväljaanne. [Safety Gate: the EU rapid alert system for dangerous non-food products-statistical tool](#)

<sup>7</sup> Süsteemi Safety Gate aastaaruanne. [Safety Gate: the EU rapid alert system for dangerous non-food products-2024 annual report](#)

Kuna eelnõu puudutab mitmeid eri ministeeriumite haldusalas tegutsevaid turujärelevalveasutusi, on asjakohane sätestada need korralduslikud põhimõtted Vabariigi Valitsuse määrusega.

Eelnõukohane määrus ei dubleeri otsekohalduvat ELi õigust, vaid keskendub nendele aspektidele, mille reguleerimine on jäetud liikmesriigi pädevusse. Eelkõige puudutab see olukordi, kus ELi õigus paneb kohustuse „liikmesriigile“, ELi kiirhoiatussüsteemi Safety Gate „ühtsele riiklikule kontaktpunktile“ või „asjaomasele riiklikule asutusele“. Seetõttu on vaja täpsustada, millised asutused Eestis neid ülesandeid täidavad ning milline on nendevahelise koostöö korraldus seoses teavitamisega.

Kehtiv Vabariigi Valitsuse määrus, mis reguleerib Euroopa Komisjoni teavitamise korda toodete turule laskmise piirangute puhul, pärineb aastast 2010. Seda on korduvalt muudetud, et viia see vastavusse ELi õiguse arenguga. Varasemate ja hiljutiste ELi õigusest tulenevate muudatuste tõttu, eelkõige üldise tooteohutuse määruse (EL) 2023/988 ja selle rakendusaktide jõustumise tõttu, oleks kehtiva määruse muutmine mahukas ning muudaks selle raskesti loetavaks ja ebaselgeks. Seetõttu on otstarbekas 2010. aastal vastu võetud valitsuse määrus kehtetuks tunnistada ning kehtestada uus valitsuse määrus terviktekstina. Uus valitsuse määrus arvestab kehtiva ELi õiguse nõudeid ning tagab õigusselguse riigisisese teavitamiskorra rakendamisel.

### **3) Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs**

#### **3.1. Kohaldamisala**

**Paragrahviga 1** täpsustatakse, et teavitamiskorda ei pea järgima juhul, kui sellise teabe esitamine on juba korraldatud teiste õigusaktide alusel. Näiteks meditsiiniseadmeid puudutav teavitamine on korraldatud läbi andmebaasi Eudamed, mis on IT-süsteem, mis on loodud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2017/745 meditsiiniseadmete kohta ja määrusega (EL) 2017/746 *in vitro* diagnostikameditsiiniseadmete kohta. Seega, selliste toodetega seotud teavitamine on korraldatud süsteemi Eudamed kaudu ning Ravimiamet seda infot kiirhoiatussüsteemis Safety Gate dubleerivalt esitama ei pea. Teine näide on toidu- ja söödaalane kiirhoiatussüsteem (ingl *Rapid Alert System for Food and Feed*, RASFF), mis on IT-süsteem, mis on loodud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 178/2002 ning on mõeldud eelkõige toidu ja söödaga seotud terviseriske käsitleva teabe sujuvaks vahetamiseks riikide ametiasutuste vahel. Kiirhoiatussüsteemis Safety Gate ei vahetata toitu ega sööta puudutavat teavet, kuid RASFFi kaudu teavitatakse ka toiduga kokkupuutuvatest materjalidest, mis kuuluvad süsteemi Safety Gate alla.<sup>8</sup> Ka selliste toodete kohta dubleerivalt teateid esitama ei pea.

#### **3.2. Riiklik kontaktpunkt**

**Paragrahviga 2** määratakse riiklik kontaktpunkt, kes on seotud kiirhoiatussüsteemiga Safety Gate ja kes vastavalt üldise tooteohutuse määruse (EL) 2023/988 artikli 25 lõikele 2 vastutab vähemalt süsteemis esitatavate teadete täielikkuse kontrollimise, teadete Euroopa Komisjonile valideerimiseks esitamise ning teadetega seoses Euroopa Komisjoniga suhtlemise eest.

Eestis on riiklikuks kontaktpunktiks Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet. Tegemist ei ole Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti uue rolliga, kuivõrd vastavat rolli täidetakse kehtiva Vabariigi Valitsuse määruse nr 122 artikli 2 kohaselt juba praegu.

---

<sup>8</sup> Vt üldise tooteohutuse määruse (EL) 2023/988 põhjenduspunkti 11.

Riikliku kontaktpunkti ülesanded on täpsemalt loetletud komisjoni rakendusmääruses (EL) 2024/2639. Vastavalt sellele korraldab ja juhib riiklik kontaktpunkt kiirhoiatussüsteemiga Safety Gate seotud turujärelevalveasutuste koostööd oma riigis. Ta tagab teabe liikumise kontaktpunkti ja riiklike ametite vahel ning moodustab süsteemi Safety Gate riikliku võrgustiku. Kontaktpunkti ülesanne on koolitada ametiasutusi süsteemi kasutama ning anda neile vajadusel praktilist tuge. Samuti vastutab kontaktpunkt selle eest, et enne teate esitamist oleks kontrollitud, kas sama toote kohta on süsteemis juba olemas teade, vältimaks teabe dubleerimist. Samuti peab kontaktpunkt edendama Euroopa Komisjoni loodud veebipõhise tooteohutuse järelevalvetööriista eSurveillance kasutamist. Kuivõrd komisjoni rakendusmäärus (EL) 2024/2639 ja riikliku kontaktpunkti ülesanded põhinevad varasemal komisjoni rakendusotsusel (EL) 2019/417, mis on kehtiva Vabariigi Valitsuse määruse nr 122 artikli 2 lõike 3 kohaselt järgimiseks kohustuslik ka praegu, ei ole ülesanded kontaktpunktile ja puudutatud turujärelevalveasutustele uued.<sup>9</sup>

Üks määrusest (EL) 2024/2639 tulenev riikliku kontaktpunkti ülesanne (artikli 1 punkt c) on tagada, et teiste liikmesriikide poolt kiirhoiatussüsteemi Safety Gate kaudu edastatud ja Euroopa Komisjoni valideeritud teated edastatakse asjaomastele riiklikele asutustele, sealhulgas välispiirikontrolli eest vastutavatele asutustele, et tagada asjakohaste järelmeetmete rakendamine riigi tasandil. Eelnõukohase määruse § 4 lõikes 1 on see kohustus sätestatud selliselt, et Eesti turujärelevalveasutused peavad oma pädevusvaldkonna piires jälgima kiirhoiatussüsteemi Safety Gate kaudu edastatud teateid ning võtma vajaduse korral meetmeid, mis tagavad teabevahetuse ja reageerimise vastavuse Euroopa Liidu õigusest tulenevatele nõuetele.

### 3.3. Teabe edastamine

**Paragrahviga 3** reguleeritakse, kuidas edastatakse Eestis väga ohtlike toodetega seotud teavet kiirhoiatussüsteemi Safety Gate. Sättes täpsustatakse riigisisest korraldust, et täita üldise tooteohutuse määruse (EL) 2023/988 artikli 26 lõikest 1 (uued parandusmeetmed) ja lõikest 6 (võetud parandusmeetmete ajakohastamine, muutmine või tühistamine) tulenevat kohustust.

Lõige 1 sätestab, et Eesti turujärelevalveasutused peavad viivitamata, kuid hiljemalt nelja tööpäeva jooksul alates turujärelevalve meetmete kohaldamisest edastama vastava teabe Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile. Teavitamiskohustus puudutab juhtumeid, kus toode kätkeb tõsist riski tarbijate tervisele ning kus rakendatud meetme mõju võib ulatuda Eesti territooriumist kaugemale. Selline teave on vajalik Euroopa Komisjoni teavitamiseks vastavalt üldise tooteohutuse määruse (EL) 2023/988 artikli 26 lõikele 1 ja turujärelevalve määruse (EL) 2019/1020 artiklile 20. Samuti tuleb Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametit teavitada hilisemast juba teatatud turujärelevalve meetme muudatusest või kehtetuks tunnistamisest vastavalt üldise tooteohutuse määruse (EL) 2023/988 artikli 26 lõikele 6.

Lõige 2 täpsustab esitatava teabe nõuded viitega komisjoni rakendusmääruse (EL) 2024/3173 I lisa punktile 2, kus on loetletud teate kohustuslikud elemendid, sealhulgas toote info, riskide kirjeldus ja hinnang, rakendatud või kavandatud järelevalvemeetmed, teabe allikad ja laborianalüüsi tulemused, leviku ulatus ning muud asjakohased andmed.

Lõige 3 sätestab, et teave edastatakse Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile üksnes süsteemi Safety Gate kaudu, kus süsteemi sees saab teabe omakorda edastada Euroopa Komisjonile.

---

<sup>9</sup> Vt nt komisjoni rakendusmääruse (EL) 2024/2639 põhjenduspunkti 2.

Lõikes 4 kirjeldatakse Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet rolli riikliku kontaktpunkti kohustuste täitjana seoses teiste turujärelevalveasutuste esitatud teadetega. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti kontrollikohustus kiirhoiatussüsteemi Safety Gate jaoks tähendab turujärelevalveasutuste esitatud teabe vormilise ja sisulise vastavuse kontrollimist komisjoni rakendusmääruses (EL) 2024/3173 sätestatud nõuetele, kuid ei tähenda turujärelevalveasutuse otsuse sisu hindamist. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet veendub, et teated sisaldavad kõiki kohustuslikke elemente, nagu toote info, riskide kirjeldus, rakendatud meetmed ja leviku ulatus, ning et need on esitatud korrektses vormis. Lisaks kontrollib Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet enne teate edastamist, ega sama toote kohta ole juba varem teadet esitatud. Sisuliselt on see ülesanne juba olemas eelnõukohase määruse §-s 2, kuid selguse huvides lisatakse see ka kõnealusesse sättesse. Nii kirjeldab säte terviklikult, kuidas nõutud teave jõuab turujärelevalveasutuselt Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametini ning temalt edasi Euroopa Komisjonini.

Sättega tagatakse, et Eestis esitatakse väga ohtlike toodete kohta käiv teave koordineeritult ja vastavalt ELi õigusaktide nõuetele.

### **3.4. Reageerimine teiste liikmesriikide teadetele**

**Paragrahv 4** reguleerib turujärelevalveasutuste kohustusi seoses teiste liikmesriikide poolt kiirhoiatussüsteemi Safety Gate kaudu edastatud teadetega. Eesmärk on tagada, et iga turujärelevalveasutus jälgib iseseisvalt süsteemis olevaid teateid ja reageerib neile, et see kohustus ei jääks ainult Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile.

Lõige 1 sätestab, et turujärelevalveasutused peavad ise jälgima süsteemi Safety Gate kaudu edastatud teateid. See on vajalik, et oleks üheselt selge: iga asutus vastutab oma järelevalvevaldkonda puudutavate teadete jälgimise eest ega saa eeldada, et Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet teeb seda nende eest.

Lõige 2 sätestab, et iga turujärelevalveasutus on kohustatud viivitamata, kuid nelja tööpäeva jooksul edastama Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile järelteateid toodete kohta, mis kätkevad tõsist riski. See kohustus tuleneb üldise tooteohutuse määruse (EL) 2023/988 artikli 26 lõikest 7.

Lõige 3 sätestab, et teave edastatakse Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile üksnes süsteemi Safety Gate kaudu, kus süsteemi sees saab teabe omakorda edastada Euroopa Komisjonile. Samuti sätestatakse, et järelteated tuleb esitada komisjoni rakendusmääruse (EL) 2024/3173 I lisa punktis 5 nimetatud juhtudel ning punktides 5 ja 2.3 sätestatud korras. See tähendab, et turujärelevalveasutustel on kohustus reageerida teiste liikmesriikide teadetele. Eelkõige peab turujärelevalveasutus kontrollima, kas sama toode on Eesti turul kättesaadav. Kui toode leitakse, tuleb rakendada vajalikud meetmed selle kõrvaldamiseks turult. Kui toodet ei leita, tuleb ka sellest teavitada. Kui toode leitakse, kuid meetmeid ei rakendata, tuleb samuti teavitada ja põhjendada, miks meetmeid ei võetud.

Lõige 4 kirjeldab, et Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet kontrollib turujärelevalveasutuste esitatud teavet vastavalt määrusele (EL) 2024/2639 ning edastab alles seejärel teabe Euroopa Komisjonile. Kuivõrd Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet tegutseb Eesti riikliku

kontaktpunktina, siis on üheks tema kohustuseks tagada, et edastatav info vastab ELi nõuetele ja on süsteemis korrektselt kajastatud. Sisuliselt on see ülesanne juba olemas eelnõukohase määruse §-s 2, kuid selguse huvides lisatakse see ka kõnealusesse sättesse. Nii kirjeldatakse sättes terviklikult, kuidas nõutud teave jõuab turujärelevalveasutuselt Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametini ning temalt edasi Euroopa Komisjonini.

Sättega tagatakse, et iga turujärelevalveasutus täidab oma kohustusi ega sõltu teadete jälgimisel Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametist, kiirendab reageerimist ja vähendab väga ohtlike toodete levikut ning loob selge tööjaotuse ja vastutuse, mis on kooskõlas ELi määrustega.

### **3.5. Vabariigi Valitsuse määruse kehtetuks tunnistamine**

**Paragrahvida 5** tunnistatakse kehtetuks kehtiv Vabariigi Valitsuse 26. augusti 2010. a määrus nr 122 „Toote turule laskmise kitsendustest Euroopa Komisjoni teavitamise kord“. Kehtiv Vabariigi Valitsuse määrus, mis reguleerib Euroopa Komisjoni teavitamise korda toodete turule laskmise piirangute puhul, pärineb aastast 2010. Seda on korduvalt muudetud, et viia see vastavusse ELi õiguse arenguga. Varasemate ja hiljutiste ELi õiguse muudatuste tõttu, eelkõige üldise tooteohutuse määruse (EL) 2023/988 ja selle rakendusaktide jõustumise tõttu, oleks kehtiva määruse muutmine mahukas ning muudaks selle raskesti loetavaks ja ebaselgeks. Seetõttu on otstarbekas 2010. aastal vastu võetud määrus kehtetuks tunnistada ning kehtestada määrus uuesti terviktekstina. Uus määrus arvestab kehtiva ELi õiguse nõudeid ning tagab õigusselguse riigisisese teavitamiskorra rakendamisel.

### **4) Eelnõu terminoloogia**

Eelnõus kasutatakse käesoleva seletuskirja punktis 1.3 nimetatud õigusaktide termineid.

Riiklik kontaktpunkt (ingl *single national contact point*) – üldise tooteohutuse määruse (EL) 2023/988 artikli 25 lõike 2 tähenduses üks riiklik asutus, kes vastutab vähemalt ohtlike toodete kiirhoiatussüsteemi Safety Gate teadete täielikkuse kontrollimise ja nende komisjonile valideerimiseks esitamise eest ning komisjoniga suhtlemise eest seoses sama määruse artikli 26 lõigetes 1–6 sätestatud ülesannetega. Eestis on selleks Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet.

Turujärelevalveasutus – toote nõuetele vastavuse seaduse § 54 lõikes 1 nimetatud asutus, kes teeb turujärelevalvet toodetele kehtestatud nõuete täitmise üle sama seaduse tähenduses. Nendeks on Keskkonnaamet, Põllumajandus- ja Toiduamet, Raviamet, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, Terviseamet ning Transpordiamet.

Väga ohtlik toode (ingl *product presenting a serious risk*) – toode, mis kätkeb üldise tooteohutuse määruse (EL) 2023/988 artikli 3 punkti 5 kohast tõsist riski ning nõuab riskianalüüsi põhjal ja toote tavapärast ja eeldatavat kasutust arvesse võttes turujärelevalveasutuste kiiret sekkumist, sealhulgas siis, kui riski avaldumise mõju ei ole otsene. Ka turujärelevalve määruses (EL) 2019/1020 on termin tõlgitud kui „väga ohtlik toode“. Mis vahe on „väga ohtlikul tootel“ ja „ohtlikul tootel“? Ohtlik toode on iga toode, mis ei ole täielikult ohutu, kuid mitte kõik ohtlikud tooted ei ole väga ohtlikud. Erinevus seisneb võimalike tagajärgede tõenäosuses ja raskusastmes. Kui tootel on näiteks ebapiisav märgistus või kasutusjuhend, on see toode küll ohtlik, kuid tervisekahjustuse tekkimise tõenäosus võib olla väike või tagajärg ebaoluline, näiteks nutikell, mis võib anda kerge elektrilöögi. Seevastu lastele mõeldud mänguasi, mis sisaldab keelatud kemikaale või väikseid

eemaldatavaid osi, on väga ohtlik, sest võib suure tõenäosusega põhjustada lämbumist või pikaajalist tervisekahju. Samuti peetakse väga ohtlikuks kosmeetikatooteid, mis sisaldavad keelatud aineid, kuna need võivad põhjustada pöördumatuid tervisekahjustusi. Kokkuvõttes on väga ohtlik toode selline toode, mis võib põhjustada raskeid või eluohtlikke vigastusi, mistõttu on vaja kiiresti tegutseda.

Kiirhoiatussüsteem Safety Gate (ingl *Safety Gate Rapid Alert System*) – üldise tooteohutuse määruse (EL) 2023/988 artikli 25 lõikes 1 nimetatud Euroopa Komisjoni süsteem, mis on mõeldud toiduks mittekasutatavate ohtlike toodetega seotud teabe vahetamiseks liikmesriikides.

Järelteade (ingl *follow-up notification*) – teade, mille teised liikmesriigid peavad esitama kiirhoiatussüsteemi Safety Gate kaudu üldise tooteohutuse määruse (EL) 2023/988 artikli 26 lõike 7 kohaselt.

## **5) Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele**

Eelnõu on otseselt seotud ELi õiguse rakendamisega. Eelnõu eesmärk on tagada üldise tooteohutuse määruse (EL) 2023/988 artikli 25 lõikest 2 ja artiklist 26 tulenevate kohustuste täitmine.

Eelnõuga seotud ELi õigusaktid on nimetatud käesoleva seletuskirja punktis 1.3 ning nende rakendamisega seotut kirjeldatakse täpsemalt käesoleva seletuskirja punktis 2.

Euroopa Liidu õiguse rakendamise vastavustabel, mis on eelnõuga seotud, on leitav käesoleva seletuskirja lisast nr 1.

## **6) Määruse mõjud**

Sotsiaalne mõju: tõhusam tooteohutus, suurem tarbijate usaldus. Euroopa Komisjoni rakendusmääruse põhjendustes rõhutatakse, et parem teavitamine ja tõhusam turujärelevalve suurendavad tarbijate usaldust turul olevate toodete vastu. Väga ohtlikest toodetest teavitamine kasvab iga aastaga. Näiteks 2024. aastal registreeriti Euroopa Komisjoni aastaaruande kohaselt süsteemis Safety Gate alates selle loomisest suurim arv hoiatusi, st üle 4000 teate, millest 25 teadet tegid Eesti ametiasutused. Teadete üldarv süsteemis on peaaegu kaks korda suurem kui 2022. aastal. Samuti kasvas 2024. aastal märgatavalt süsteemi Safety Gate kaudu tehtud järelteadete arv, ulatudes 4279-ni. Järelteated on need teated, kus ametid annavad tagasisidet, kas teatatud ohtlik toode oli ka nende turul saadaval, ning milliseid lisameetmeid esialgsele teatele lisaks rakendati. Eesti andis 2024. aastal teada 108-st sellisest järelmeetmest.

Mõju majandusele ja keskkonnale: eeldatavasti vähenevad kulud ohtlike toodete tagasikutsumisele. Ohtlike toodete turult tagasikutsumise eest vastutavad ettevõtjad, kes need on tootnud ja tarbijatele müünud. Tõhusam teavitamissüsteem vähendab ettevõtjate kulusid seeläbi, et võimaldab varakult sekkuda ja vältida väga ohtlike toodete laiemat levikut, mis omakorda vähendab jäätmeteket ja ressursikulu, mis kaasneks hilisema ja ulatuslikuma tagasikutsumisega. Euroopa Komisjoni andmetel lõppevad ligi pooled süsteemi Safety Gate teated tagasikutsumisega, sest toode on jõudnud juba lõpptarbijateni ning üksnes müügipiirangust või hoiatusest ei piisa.



Mõju keskkonnale: teavitamissüsteemi kohaldatakse ka muudele avalikele huvidele, näiteks keskkonnale, avalduvate riskide puhul. See tähendab, et süsteem aitab ennetada keskkonnakahju, võimaldades varakult tuvastada ja eemaldada keskkonda ohustavad tooted. Näiteks kui ei järgita koduelektroonika energiatõhususe nõudeid, siis tõhusam teavitamissüsteem võimaldab reageerida kiiremalt ja sellised tooted turult kõrvaldada.

Mõju riigiasutustele: tõhusam koostöö ja teabevahetus ametiasutuste vahel nii riigi sees kui ka ELis. Ühtne teavitamissüsteem loob ühtse arusaama ja parandab kõigi osapoolte võimekust süsteemi tõhusalt kasutada, vähendades segadust ja dubleerimist. Dubleerimine väheneb eelkõige seetõttu, et üks liikmesriik reageerib teise liikmesriigi tehtud tööle – kui üks liikmesriik teavitab tootest ja teeb selle kohta otsuse ja teate süsteemis Safety Gate, siis saavad teised liikmesriigid sellele otsusele tugineda ega pea sama toodet eraldi menetlema. See võimaldab ressursi tõhusamalt kasutada ja vältida paralleelseid tegevusi.

Mõju riigi julgeolekule: puudub.

Mõju regionaalarengule: puudub.

Muud mõjud: ei tuvastatud olulisi muid mõjusid.

## **7) Määruse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud**

Eelnõukohase määruse rakendamine puudutab järgmisi ametiasutusi: Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (keskne roll), Terviseamet, Ravimiamet, Transpordiamet, Põllumajandus- ja Toiduamet ning Keskkonnaamet.

Väga ohtlikust tootest teavitamise kohustus on kehtinud alates 2010. aastast. Samuti on kehtinud kohustus esitada järelehteid olukorras, kus mõnes liikmesriigis on tuvastatud väga ohtlik toode. Need kohustused ei too riigiasutustele kaasa otseseid kulusid ega tulusid. Kaudselt võimaldab teiste liikmesriikide leidudele tugineda vältida dubleerivat tööd ja säästa ametite ressursi. Veebimüügis on väga ohtlike toodete tuvastamisel turujärelevalveasutustele abiks Euroopa Komisjoni IT-rakendus eSurveillance<sup>10</sup>, mis tuvastab automaatselt tooted, mis on kantud süsteemi Safety Gate, kuid mida müüakse endiselt veebipoodides ja internetiturgudel või mis ilmuvad seal uuesti müügile.

Eelnõukohase määruse rakendamine toob Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile kui riiklikule kontaktpunktile kaasa lisaülesandeid, eelkõige seoses teiste ametiasutuste juhendamise ja info koordineerimisega. Kontaktpunkti ülesanne on koolitada ametiasutusi süsteemi kasutama ning anda neile vajadusel praktilist tuge, sh hallata Eesti ametiasutuste ligipääsu süsteemile. Siiski ei ole nende ülesannete täitmine seotud oluliste lisakuludega, kuna Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet täidab juba kehtiva Vabariigi Valitsuse määruse alusel teavitamisprotsessis kesksel rollil ning juhendab ka praegu sel teemal teisi ameteid. Kehtivat korda muudetakse nii, et Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet ei pea edaspidi jälgima ja vahendama kõiki süsteemi Safety Gate teateid, vaid see on oma järelevalvevaldkonnas iga turujärelevalveasutuse enda ülesanne. Kontaktpunkti ülesandeid täitev ametnik on Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametis olemas juba praegu, mistõttu tegevusi saab teha olemasoleva ressursiga.

<sup>10</sup> [eSurveillance - Product Safety](#)

Määrus ei puuduta ega mõjuta kohalike omavalitsuste tegevust.

## **8) Määruse jõustumine**

Eelnõukohane määrus on kavandatud jõustuma üldises korras. Üleminekuaeg ei ole vajalik, kuna muudatustega viiakse üksnes kehtiv teavitamiskord vastavusse uuendatud ELi õigusega. Ka ei ole vajalik tavapärasest varasem jõustumisaeg, kuna teavitamismõõded tulenevad otsekohalduvast ELi õigusest ning praktikas lähtuvad Eesti turujärelevalveasutused kehtivast Vabariigi Valitsuse määrusest nr 122 ja väljakujunenud töökorraldusest.

## **9) Eelnõu koostööstamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon**

Eelnõu esitati 12.09.2025 eelnõude infosüsteemi kaudu (eelnõu toimiku number 25-1003) koostööstamiseks Kliimaministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile ning Sotsiaalministeeriumile, kuna see puudutab nende valitsemisalas olevaid allasutusi. Samal ajal esitati eelnõu arvamuse avaldamiseks puudutatud ametitele: Keskkonnaametile, Põllumajandus- ja Toiduametile, Ravimiametile, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile, Terviseametile ning Transpordiametile.

Kliimaministeerium ning Sotsiaalministeerium koostööstusringis märkuseid ei esitanud. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium andis teada, et neil eelnõu osas märkuseid ei ole. Lähtudes eelnevast ning Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõikest 4 loetakse eelnõu koostööstatuks.

Ametitest teavitasid Ravimiamet ning Transpordiamet, et neil märkuseid ei ole. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet tegi ühe märkuse, millega on uues eelnõu redaktsioonis arvestatud. Koostööstustabel on leitav käesoleva seletuskirja lisast nr 2.

Avalikku konsultatsiooni tarbijate ja ettevõtjate esindusorganisatsioonidega ei tehtud, kuna eelnõu neid ei puuduta.